Research Articles

Received: 2023-03-03 **Revised:** 2023-03-14 **Accepted:** 2023-05-01

ประสิทธิผลของโปรแกรมวิทยุ เพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

Effectiveness of the Radio Program to Promote Contraception of Shan Females of Reproductive Age in Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province

ก๋องทิพย์

รพีพร เทียนจันทร์

Kaung Tip

Rapeeporn Tiamjan

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Chiang Mai Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: kaungtipkyio@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ 2. ศึกษาความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ 3. ศึกษาทัศนคติก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ และ 4. ศึกษาพฤติกรรมการคุมกำเนิดก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ หญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ อายุระหว่าง 15-49 ปี จำนวน 156 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และทำการทดสอบทางสถิติโดยใช้ paired t-test ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\overline{x}$ = 5.04, S.D. = 0.94 และ $\overline{x}$ = 9.57, S.D. = 0.63, $p \leq 0.001$) ทัศนคติเกี่ยวกับการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\overline{x}$ = 2.52,

S.D. = 0.77 และ $\bar{x}$ = 3.93, S.D. = 0.77, p≤ 0.001) และ พฤติกรรมเกี่ยวกับการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : โปรแกรมวิทยุ, การคุมกำเนิด, หญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์

Abstract

This study on the effectiveness of the radio program to promote contraception among Shan females of reproductive age in Mueang Chiang Mai district, Chiang Mai province had objectives that were to: 1. study the effectiveness of the radio program to promote contraception among Shan females of reproductive age, 2. study the contraceptive knowledge before and after joining the radio program to promote contraception of Shan females of reproductive age, 3. study the contraceptive attitudes before and after joining the radio program to promote contraception of Shan females of reproductive age, and 4. study the contraceptive behaviors before and after joining the radio program to promote contraception of Shan females of reproductive age. This study was quasi-experimental research and the sample group was 156 Shan females of reproductive age between 15-49 years old. The data were collected using a questionnaire, analyzed using descriptive statistics, and statistically tested using paired t-test. The results of this study showed that contraceptive knowledge of Shan females of reproductive age before and after joining the radio program presented statistically significant differences ($\bar{x}$ = 5.04, S.D. = 0.94 and $\bar{x}$ = 9.57, S.D. = 0.63, p ≤ 0.001). The contraceptive attitudes of Shan females of reproductive age before and after joining the radio program presented statistically significant differences ($\bar{x}$ = 2.52, S.D. = 0.77 and $\bar{x}$ = 3.93, S.D. = 0.77, p ≤ 0.001). And the contraceptive behaviors of Shan females of reproductive age before and after joining the radio program presented statistically significant differences ($\bar{x}$ = 2.45, S.D. = 0.66 and $\bar{x}$ = 3.45, S.D. = 0.74, p ≤ 0.001).

Keywords : Radio Program, Contraception, Shan Female of Reproductive Age

บทนำ

ในปัจจุบันมีแรงงานต่างด้าวย้ายเข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก และในจังหวัดเชียงใหม่มีกลุ่มแรงงานจากเมียนมาร์เข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก (Harkins, 2019 : 9) แม้ว่าการย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์จะมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ แต่ก็มีผลกระทบต่อสังคมไทยในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านสาธารณสุขที่รวมถึงปัญหาอนามัยแม่และเด็ก เนื่องจากจำนวนเด็กที่เกิดจากมารดาที่เป็นแรงงานข้ามชาติมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ทั้งนี้เพราะแรงงานข้ามชาติเป็นกลุ่มประชากรที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ (วิราวรรณ คล้ายหิรัญ และคณะ, 2560: 37) และกรมอนามัย (2563: 5) พบว่าแรงงานต่างชาติเข้ามาคลอดบุตรและแจ้งเกิดในประเทศไทยเป็นจำนวนมากกว่า 300 คนต่อวัน และจากข้อมูลด้านสาธารณสุขเมื่อปี 2547-2552 พบว่า แรงงานข้ามชาติชาวไทใหญ่ให้กำเนิดบุตรในประเทศ สูงถึง 53,630 คน

นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นจากรายงานของสหประชาชาติ ว่าด้วยแนวโน้มของประชากรชาวไทใหญ่ในปี 2553-2563 มีอัตราการเจริญพันธุ์ บุตร 2.32 คนต่อมารดา 1 คน ซึ่งมีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบในด้านประชากร ด้านแรงงานและอัตราการมีงานทำ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ด้านการเมืองและความมั่งคงในประเทศและด้านสาธารณสุข ปัญหาสาธารณสุขที่เกิดจากแรงงานข้ามชาติที่ส่งผลกระทบสำคัญต่อระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย ได้แก่ ปัญหาโรคติดต่อ ปัญหาอนามัยแม่และเด็ก ปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม ปัญหาเหล่านี้ผลเกี่ยวเนื่องมาจากการเข้าไม่ถึงระบบบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติและครอบครัว โดยทั่วไปแรงงานข้ามชาติมักมีปัญหาเรื่องการไม่มีบัตรประกันสุขภาพ และแรงงานบางส่วนไม่ทราบถึงสิทธิประโยชน์ที่ตนเองควรได้รับ รวมถึงปัญหาในการสื่อสารสุขภาพเนื่องจากมีข้อกำจัดทางกฎหมาย ด้านภาษาและวัฒนธรรม ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพ ก่อให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุขทั้งแรงงานข้ามชาติ และประชาชนไทย จึงเกิดการจัดประชุมผังพิสัยเรื่องแรงงานข้ามชาติของเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ที่ประชุมได้เสนอแนะประเด็นสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์ที่สำคัญคือการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และการทำแท้งที่มีอัตราสูงขึ้นมาก (สุสัณหา ยิ้มแย้ม, 2555: 4)

หญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์บางคนยังมีพฤติกรรมการคุมกำเนิดที่ไม่ถูกต้องและบางคนมีทัศนคติที่เป็นลบทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับการคุมกำเนิด เช่น ทานยาเม็ดคุมกำเนิดทำให้อ้วน และเป็นมะเร็งปากมดลูก ทำให้มีลูกยาก หรือความเชื่อทางศาสนาคิดว่าเป็นการทำบาป เป็นต้น ผู้หญิงไทใหญ่ที่เข้ามาเป็นแรงงานในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังขาดโอกาสทางการศึกษา จึงส่งผลให้ผู้หญิงไทใหญ่ขาดความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาเมื่อไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาจึงเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การทำแท้ง

ที่ไม่ปลอดภัย การตั้งครรภ์แบบไม่พึงประสงค์ และการมีบุตรมาก ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมที่จะส่งผลต่อทั้งด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคงในชีวิต ด้านศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม และที่สำคัญการกำเนิดบุตรในประเทศไทยนั้นยังมีขั้นตอนในการดำเนินการที่ซับซ้อน และต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก และอาจจะเกิดปัญหาด้านสังคม และด้านการศึกษาในกลุ่มเด็กไทใหญ่ที่เข้ามาถือสัญชาติไทยแต่เป็นเชื้อสายเมียนมาร์ (ข่าวประชาสัมพันธ์สถานีวิทยุคลื่น FM 99 MHz และ FM 93.75 MHz, 2562)

ในปัจจุบันนี้มีหน่วยงานและใช้สื่อวิทยุให้ความรู้ด้านต่างๆ ให้แก่คนไทใหญ่เพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กและสตรีไทใหญ่ เครือค่ายปฏิบัติงานสตรีไทใหญ่มีโครงการสื่อวิทยุที่มีชื่อว่า “รายการแฮงใจหญิง” มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพของเด็กและสตรีไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ สันติภาพและความปลอดภัย สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว การล่วงละเมิดทางเพศเด็กและสตรีไทใหญ่ทั้งในประเทศไทยและในประเทศเมียนมาร์ มีการออกอากาศโดยใช้สื่อวิทยุคลื่น FM99 MHz และ FM 93.75 MHz อีกทั้งมีการถ่ายทอดสดทางเฟซบุ๊กไลฟ์ และสามารถรับฟังรายการย้อนหลังได้ทางเฟซบุ๊กเพจของ MAP Radio กับ SHAN Radio

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะมีช่องทางการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการคุมกำเนิดสำหรับหญิงไทใหญ่แต่ยังขาดสื่อและแหล่งให้ความรู้ที่หลากหลาย กล่าวคือส่วนใหญ่แหล่งข้อมูลที่ให้ความรู้เรื่องการคุมกำเนิดในประเทศไทยจะเป็นภาษาไทย หรือ ในสื่อออนไลน์ที่เป็นสากลก็จะใช้ภาษาอังกฤษ ดังนั้นจึงมีเพียงรายการวิทยุที่เป็นแหล่งเรียนรู้หลักของหญิงไทใหญ่ รวมถึงจากการที่ผู้วิจัยเป็นผู้จัดรายการวิทยุจึงได้เก็บข้อมูลเบื้องต้นจากหญิงไทใหญ่ที่ฟังรายการวิทยุคลื่น FM99 MHz และ FM 93.75 MHz พบว่ามีหญิงไทใหญ่จำนวนมากที่โทรศัพท์มาสอบถามและแสดงความประสงค์ให้ทางรายการวิทยุให้ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด แสดงว่าหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ ในจังหวัดเชียงใหม่ยังมีความต้องการรับข้อมูลข่าวสารและความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับการคุมกำเนิด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้โปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มาส่งเสริมให้หญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์มีพฤติกรรมการคุมกำเนิดอย่างถูกต้องเหมาะสมกับทัศนคติและความเชื่อตามชาติพันธุ์ของตน และตอบสนองความต้องการของหญิงไทใหญ่ที่ต้องการสื่อสนับสนุนหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์

2.เพื่อศึกษาความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์

3.เพื่อศึกษาทัศนคติก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทยใหญ่วัยเจริญพันธุ์

4.เพื่อศึกษาพฤติกรรมการคุมกำเนิดก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experiment Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลทางด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการคุมกำเนิดก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ เอกสารทางราชการ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำองค์ความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างเครื่องมือ
3. ลงพื้นที่เก็บข้อมูล
4. วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยโปรแกรมวิทยุให้ความรู้จัดขึ้นทุกวันพฤหัสบดีและวันศุกร์ เวลา 15.00 – 16.00 น. ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรานการวิทยุด้วยตนเอง ประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้ 1. หลักการของการคุมกำเนิด 2. ประเภทของการคุมกำเนิด 3.เชิญชวนมาคุมกำเนิดอย่างถูกวิธีและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การคุมกำเนิด 4. การนับระยะปลอดภัย 5. การใช้ถุงอนามัย (หญิงและชาย) 6. การใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด ทั้ง 2 ชนิด ได้แก่ ชนิดฮอร์โมนรวมชนิดฮอร์โมนเดี่ยว มี 2 แบบ (mini pill and emergency pill) 7. การฉีดยาคุมกำเนิด มี 2 แบบ ชนิดฮอร์โมนรวม และ ชนิดฮอร์โมนเดี่ยว 8. การฝังเข็มคุมกำเนิด 9. การใช้ห่วงอนามัย 10. การใช้แผ่นแปะคุมกำเนิด 11.การทำหมันชายและหญิง และ 12. สรุปวิธีการคุมกำเนิดทั้งหมด และแลกเปลี่ยนความรู้ ทัศนคติประสบการณ์เกี่ยวกับการคุมกำเนิดด้วยวิธีการต่าง ๆ ผลการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. หญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ อายุระหว่าง 15-49 ปี จำนวน 159 คน พบว่า ผู้หญิงไทใหญ่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแม่บ้าน จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 อาชีพก่อสร้าง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 และรับจ้างรายวัน จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ46.2 รองลงมาคือสมรสและอยู่ร่วมกัน จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 ลำดับที่สามคือ สมรสแต่แยกกันอยู่ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 และ หย่าร้าง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7 มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 และมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 10,000 – 15,000 บาท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 มีระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 52.6 รองลงมาคือ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 และมีการศึกษาระดับมัธยมปลาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 ตามลำดับ

2.จากการศึกษาวิจัยความรู้ก่อนเข้าร่วมและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุ โดยใช้เครื่องมือคือ แบบทดสอบความรู้ จำนวน 10 ข้อคำถาม ผลการศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิด (n=156)

ทดสอบ	จำนวนคน	คะแนนรวม	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	$\bar{x}$	S.D.	t	P*
ก่อน	156	10	3	6	5.04	0.94	2.249	0
หลัง	156	10	8	10	9.57	0.63		

*p< 0.001

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์พบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงสุดหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุเท่ากับ 9.57 คะแนน ($\bar{x}$ =9.57, S.D. = 0.63) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุเท่ากับ 5.04 คะแนน ($\bar{x}$ =5.04, S.D. = 0.94) ค่าทดสอบที่ t = 2.249 และมีนัยสำคัญทางสถิติ (p ≤0.001)

2. ผลการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์พบว่า ในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุมีทัศนคติอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}$ = 2.52, S.D. = 0.77) และหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.93, S.D. = 0.77) ซึ่งมีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t = -4.867, p ≤0.001)

3. ผลผลการศึกษาพฤติกรรมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์พบว่า ในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุมีพฤติกรรมการคุมกำเนิดอยู่ในระดับน้อย ($\overline{x}$ = 2.45, S.D. = 0.66) และหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุมีพฤติกรรมการคุมกำเนิดอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 3.42, S.D. = 0.74) ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t = -4.578, p ≤0.001)

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลดังนี้

ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดพบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงสุดก่อนเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุเท่ากับ 5.04 คะแนน ($\overline{x}$ =5.04, S.D. = 0.94) และคะแนนเฉลี่ยสูงสุดหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุเท่ากับ 9.57 คะแนน ($\overline{x}$ =9.57, S.D. = 0.63) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t= 2.249, p ≤0.001) แสดงให้เห็นว่าการให้ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดผ่านโปรแกรมวิทยุ ส่งผลให้มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุเพิ่มขึ้น แสดงว่าหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์มีความรู้ความเข้าใจการคุมกำเนิดมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความรู้ของบลูม (Bloom et al, 1956; อ้างใน ลลิตา พรหมปั้น, 2564) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับระดับของความรู้ไว้ว่า ความรู้ระดับจดจำได้ เป็นผลของการเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึง คำกล่าวของบุคคล เนื้อหา ข้อมูล วัตถุสิ่งของที่เคยพบเจอ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ซึ่งเป็นการจดจำที่เริ่มจากสิ่งที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนไปจนถึงการจำในสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน เมื่อจดจำได้ก็จะก่อให้เกิดความรู้ในระดับเข้าใจ หรือความคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถที่จะขยายความหมายของข้อมูลที่รับมา เข้าใจอย่างความสมเหตุสมผล เมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่จำเป็นต้องนำผลของความจำและความเข้าใจมาใช้ก็สามารถนำมาใช้ได้ในทันที ในส่วนของความรู้ที่เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุอาจเป็นเพราะว่าลักษณะของโปรแกรมวิทยุมีลักษณะคล้ายคลึงกับหลักการออกแบบการสอนตามแนวคิดของกาเย่ (Gagne) ที่มีลำดับขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอน 9 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกระตุ้นความสนใจ หมายถึง ก่อนเริ่มเนื้อหาบทเรียนได้มีการพูดคุยกับหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์เรื่องความต้องการเรียนรู้ในเรื่องการคุมกำเนิด และแนะนำตนเอง ขั้นตอนที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียน กล่าวคือ หลักจากแนะนำตนเองของผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้จัดรายการวิทยุเรียบร้อยแล้วนั้น ผู้วิจัยจะอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการจัดทำโปรแกรมวิทยุ และหลักการเหตุผลสำคัญที่หญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์พึงเรียนรู้เรื่องการคุมกำเนิด ขั้นตอนที่ 3 ทบทวนความรู้เดิม คือ ให้หญิงไทใหญ่ทดสอบความรู้

ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุ ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอเนื้อหาและความรู้ใหม่ คือ ช่วงการให้ความรู้ที่เป็นลักษณะเพิ่มเติมจากความรู้เก่าที่มีอยู่ และการให้ความรู้ใหม่ที่หญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ยังไม่เคยรู้ ขั้นตอนที่ 5 ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ หมายถึง เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้หญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ได้ร่วมคิด ร่วมกิจกรรมต่างๆ ขั้นตอนที่ 6 การกระตุ้นการตอบสนอง คือ หญิงไทใหญ่จะมีโอกาสได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ เช่น กิจกรรมถามตอบให้รางวัลในแต่ละสัปดาห์ ขั้นตอนที่ 7 ให้ข้อมูลป้อนกลับ คือ หลังจากมีกิจกรรมถามตอบให้รางวัลเพื่อกระตุ้นการตอบสนองแล้ว ผู้จัดรายการได้ให้ข้อมูลป้อนกลับไปยังหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ในเรื่องของความถูกต้องของคำถามนั้นๆ ขั้นตอนที่ 8 ทดสอบความรู้ ได้แก่ การทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุ และขั้นตอนที่ 9 ส่งเสริมความจำและนำไปใช้ กล่าวคือ การช่วยให้หญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นเกิดความคงทนในการจำและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ ทำให้ตระหนักถึงประโยชน์ของข้อมูลที่ได้ไปในรูปแบบการสรุปและให้ข้อเสนอแนะ ด้วยโปรแกรมวิทยุมีลำดับขั้นตอนกระบวนการการสอนที่ครบถ้วนจึงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทำให้หญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์มีความรู้เพิ่มขึ้น และผลการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Shahidul และ Mahedi (2016) เรื่องความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวและการใช้ยาคุมกำเนิดของผู้หญิงอายุ 15 ถึง 49 ปี ในบังคลาเทศ ผ่านการสื่อสารทางวิทยุ (Shahidul, I. & Mahedi, H. : Online) พบว่า หลังจากหญิงบังคลเทศได้รับความรู้จากวิทยุสื่อสารมีคะแนนหลังจากได้รับความรู้จากวิทยุสื่อสารเพิ่มขึ้น ($\overline{x}$ =18.25, S.D. = 0.87) เปรียบเทียบกับคะแนนก่อน ($\overline{x}$ =10.67, S.D. = 1.23) ได้รับความรู้จากวิทยุสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.01$) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jaehyun และคณะ (2022) เรื่อง การใช้วิทยุสื่อสารให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของหญิงวัยเจริญพันธุ์ในแอฟริกาตะวันตก พบว่า หญิงวัยเจริญพันธุ์ในแอฟริกาตะวันตกมีคะแนนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวก่อนได้รับความรู้ผ่านรายการวิทยุมีคะแนนเฉลี่ย 9.89 คะแนน ($\overline{x}$ = 9.89, S.D. = 1.06) มีคะแนนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวหลังได้รับความรู้ผ่านรายการวิทยุมีคะแนนเฉลี่ย 18.19 คะแนน ($\overline{x}$ = 18.19, S.D. = 0.98) แสดงว่าหญิงวัยเจริญพันธุ์ในแอฟริกาตะวันตกมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษาทัศนคติก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุพบว่า คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติก่อนเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุอยู่ในระดับน้อย ($\overline{x}$ = 2.52, S.D. = 0.77) และหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 3.93, S.D. = 0.77) ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.001$) แสดงว่าหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์มีทัศนคติเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นในการคุมกำเนิด หรือกล่าวได้ว่าหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์มีความรู้

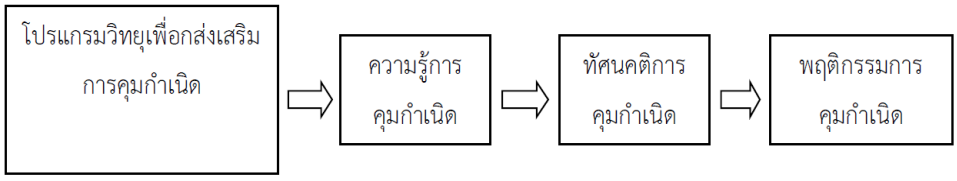
จากการเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุมีระดับความรู้มากขึ้น จึงนำความรู้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เกิดการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติเกี่ยวกับการคุมกำเนิดไปในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีทัศนคติของบลูม (Bloom Et Al, 1956) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อมนุษย์เรามีความรู้ในระดับความเข้าใจแล้ว จะสามารถนำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลได้จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ (ลลิตา พรหมปั้น, 2564 : 185 -195.) และ สอดคล้องกับผลเรื่องอิทธิพลรายการวิทยุต่อการคุมกำเนิดในประเทศไนจีเรีย โดยศึกษาหญิงวัยเจริญพันธุ์ไนจีเรีย จำนวน 60 คน พบว่า ทัศนคติการวางแผนครอบครัวของกลุ่มเป้าหมายจากก่อนเข้าร่วมรับฟังรายการวิทยุมีระดับทัศนคติอยู่ในระดับน้อย ($\overline{x}$ = 2.34, S.D. = 0.89) หลังเข้าร่วมรับฟังรายการวิทยุมีระดับทัศนคติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.53, S.D. = 1.07) หมายความว่าทัศนคติหลังเข้าร่วมรับฟังรายการวิทยุมีระดับเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ สอดคล้องกับ พัชรินทร์ ไชยบาล และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ ความเชื่อเกี่ยวกับการคุมกำเนิดกับพฤติกรรมของกลุ่มแรงงานข้ามชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนโดยใช้เครื่องมือคือ วิทยุสื่อสาร (พัชรินทร์ ไชยบาล, 2559 : 97 - 103) โดยภาพรวมผลการศึกษาพบว่า ก่อนเข้าร่วมอบรมผ่านวิทยุกระจายเสียงมีทัศนคติการคุมกำเนิดอยู่ในระดับน้อย ($\overline{x}$ = 1.93, S.D. = 0.97) และหลังผ่านการอบรมผ่านวิทยุกระจายเสียงมีทัศนคติการคุมกำเนิดอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.03, S.D. = 0.69) แสดงว่าหลังผ่านการอบรมผ่านวิทยุกระจายเสียงมีทัศนคติเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สำหรับผลการศึกษาพฤติกรรมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์พบว่า ในภาพรวมก่อนเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุมีพฤติกรรมการคุมกำเนิดอยู่ในระดับน้อย ($\overline{x}$ = 2.45, S.D. = 0.66) และหลังเข้าร่วมโปรแกรมวิทยุมีระดับพฤติกรรมการคุมกำเนิดอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 3.45, S.D. = 0.74) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t = -4.578, p ≤0.001) แสดงว่าหลังจากหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์เข้าร่วมโปรแกรมวิทยุแล้ว มีพฤติกรรมการคุมกำเนิดเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น อาจเป็นเพราะว่าหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ได้รับความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งตรงกับความต้องการที่มีอยู่เดิมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น การเสริมแรงทางบวกจากผู้วิจัยที่เป็นผู้จัดรายการวิทยุ ได้แก่ การชมเชย การให้รางวัลเมื่อตอบคำถามถูก เป็นต้น และการขับเคลื่อนภายในตนเอง กล่าวคือ จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นมีหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์โทรศัพท์เข้ามาหาผู้วิจัยที่เป็นผู้จัดรายการวิทยุว่ามีความสนใจเรื่องการคุมกำเนิด โดยที่พฤติกรรมมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีสิ่งเร้าเข้ามากระตุ้น การขับเคลื่อนภายในตนเอง และการเสริมแรงทั้งการเสริมแรงทางบวกและทางลบ ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และ

พฤติกรรมส่งผลให้พฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลงนั้นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ คือ มีความรู้มากเพียงพอจะเกิดการเข้าใจ เมื่อเกิดความเข้าใจจะนำไปสู่การนำไปใช้ ที่ผ่านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นอย่างดี แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม และ สอดคล้องกับผลวิจัยของ Nyakundi, Kibiwott และ Alfred (2018) เรื่อง รายการวิทยุท้องถิ่นและการส่งเสริมการวางแผนครอบครัวของสตรีวัยเจริญพันธุ์ในชนบท : กรณีศึกษาของเมืองไนอะไมยาวอส ประเทศเคนยา (Nyakundi, R.B. , Kurgat, K. & Akwala, A. : 2018, 87 - 98) ผลการวิจัยพบว่า สตรีวัยเจริญพันธุ์ในชนบทเมืองไนอะไมยาวอส ประเทศเคนยา มีพฤติกรรมการคุมกำเนิดและการวางแผนครอบครัว เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังรับฟังรายการวิทยุท้องถิ่น ($\bar{x}$ = 2.13, S.D. = 1.09; $\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.88) ในภาพรวมมีพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p ≤0.05

องค์ความรู้จากงานวิจัย

จากการศึกษาเรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มความรู้ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญ สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้จากงานวิจัยเรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดของหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

โปรแกรมวิทยุเพื่อส่งเสริมการคุมกำเนิดสามารถตอบสนองความสนใจ ความต้องการอยากรู้เรื่องการคุมกำเนิด และมีรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ที่ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมต้น มีปัญหาเรื่องการอ่านภาษาไทยจึงไม่มีโอกาสที่จะเข้าถึงแหล่งความรู้ในรูปแบบอื่นที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดได้ ดังนั้น การให้ความรู้โดยใช้วิทยุเป็นเครื่องมือสื่อสารจึงมองเห็นผลรับที่ชัดเจนมากขึ้น คือ เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดมากขึ้น ส่งผลให้ทัศนคติและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเช่นกัน

สรุป

จากผลการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า วิธีการสื่อสารมีความสำคัญต่อการให้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ การเลือกวิธีการสื่อสารจำเป็นต้องรู้จักผู้รับสารเป็นอย่างดี ในกรณีที่ผู้รับสารไม่สามารถรับสารจากการอ่าน เช่นเดียวกับหญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ไม่สามารถรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อตีพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ คู่มือ วารสาร และเว็บไซต์เกี่ยวกับเพศศึกษาที่ส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทย เป็นจากเดิมหญิงไทใหญ่ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับไม่สูงมากนัก ในระบบการศึกษาไม่มีการให้ความรู้เรื่องการคุมกำเนิดหรือเพศศึกษา และเนื่องจากความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ที่ปิดกันความรู้เรื่องเพศศึกษา จึงส่งผลให้หญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์ขาดความรู้ความเข้าใจ ส่งผลให้หญิงไทใหญ่มักมีบุตรมาก ทำให้สุขภาพร่างกายอ่อนแอ และส่งผลต่อรายจ่ายในครัวเรือน แต่เมื่อใช้วิทยุเป็นสื่อกลางในการสื่อสารและเลือกใช้ภาษาไทใหญ่ที่สามารถเข้าใจได้ในทันที ทำให้หญิงไทใหญ่วัยเจริญพันธุ์มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น รวมทั้งมีทัศนคติและพฤติกรรมการคุมกำเนิดที่ดีขึ้น

บรรณานุกรม

Elizabeth E.U. (2002). **Evaluation of theEffectiveness of radio advertis ments of family planning programs**. Enugu : Caritas University.

Harkins, B. (2019), **Thailand Migration Report 2019**. United Nations Thematic Working Group on Migration in Thailand Bangkok, Thailand.

Jaehyun, A., Gary B., Mathew, B., Edwin, P., Robert, S., Manue,l P., Alexis, Z.,and Peng, L.(20 January 2022). **Radio Communications on Family Planning: Case of West Africa**. Retrieved August 1, 2022, from https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9028430/pdf/ijerph-19-04577.pdf

Nyakundi, R.B. , Kurgat, K. & Akwala, A. (2018). Vernacular radio programmes And family planning promotion among reproductive women in rural areas: a case of Nyamaiya ward, Kenya. **IOSR Journal of Humanities And Social Science**. 23 (9), 87 - 98.

Nyamweg, G. (2009). **An Evaluation of women's perception on the use of radio in family Planning communication in Rural Kenya**. Nairobi : Nairobi University.

Shahidul, I. & Mahedi, H. (30 April 2016). **Women Knowledge, Attitude, Approval of Family Planning and Contraceptive Use in Bangla desh**. Retrieved August 1, 2022, from https://www.researchgate.net/publication/308888794_Women_Knowledge_Attitude_Approval_of_Family_Planning_and_Contraceptive_Use_in_Bangladesh

Thomas W., Kim M. Y., Lettenmaier C., Glass W., &Dibba Y. (1994). **Radio Promotion of Family Planning in the Gambia**. GUTTMACER IN STTUTE,20 (3), 96-100.

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (1 มีนาคม 2563). **รายงานประจำปี 2563 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์**. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2564, จาก https:// rh.amai.moph.go.th/web-upload/7_

ข่าวประชาสัมพันธ์สถานีวิทยุคลื่น FM 99 MHz และ FM 93.75 MHz. (2564). รายการแฮงใจหญิง.

ฐิตินันทน์ ผิวนิล. (2563). **การพัฒนาแนวทางส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยม และหลักคุณธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทัศนัย ขันตยากรณ์, และคณะ. (2557). **ท้องไม่พร้อม: มีทางเลือกร้อยแปดพันเก้าวิธีหาทางออก.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: พี.เอส.ซัพพลาย

เบญจพร โคกแปะ, ดุษฎี อายุวัฒน์ และภาณุ สุพพัตกุล. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนในจังหวัดสมุทรสาคร.**วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์**. 10 (1). 117 - 130.

พัชรินทร์ ไชยบาล, อิชยา มอญแสง, และศิริพร แสงศรีจันทร์. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทัศนคติ ความเชื่อเกี่ยวกับการคุ่มกำเนิดกับพฤติกรรมการคุมกำเนิดของแรงงานข้ามชาติในจังหวัดภาคเหนือตอนบน. **วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ**, 34 (3), 97 – 103.

วิราวรรณ คล้ายหิรัญ, จิราภรณ์ อนุชา, และอัญญา ปลดเปลื้อง. (2560). การคุมกำเนิดของแรงงานข้ามชาติหญิงชาวเมียนมาร์เชื้อสายมอญ. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุตรดิตถ์.** 9 (1), 36 – 43.

ลลิตา พรหมปั้น. (2564). การศึกษาความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติงานของนักกายภาพบำบัดไทยในงานสร้างเสริมสุขภาพ. **วารสารเวชสารแพทย์ทหารบก**. 74 (3), 185 - 195.

สุสัณหา ยิ้มแย้ม.(2555). การเข้าถึงบริการสุขภาพและพฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์ของแรงงานข้ามชาติสตรีไทใหญ่. **วารสารสาธารณสุขศาสตร์**. 42 (3), 68 - 81.